

ז. שניאור ב., לוחות גנוזים

(ב.ספר השנה של יהודי אמריקה האתרוג)

כשם שלא ידעה שירתו של שניאור בתחילתה טעם בוסר וניצתה מיהרה לגמול ולבגור. כן אין היא יודעת עתה את הזקנה ואת תשובת-הזקנה ואת החריטה ואת המנוחה, בראשיתה נשאה נפשה אל חיוניות-אחרית ושגב'אדם כובש. ועתה נתון לבבה לראשית, למיתוס העברי רי. לקדמות העם. לוחות גנוזים בקדמות הדורות היא חופרת מסמטונים; לוחות שבורים בתחתיות הרי סין ופארן ושעיר היא מלקטת מכל מקום שהופיע אל זבא באשדת.

אבידות גדולות שאבדו לשירתנו בימי שבירת לוחות וגניזה גזילים מתבקשות בדורנו הצמא לשירה גדולה. באבדו ערכן של כל התעודות והיצירות לאחי רית הימים. אין לנו שריד אלא תעודת ראשית הימים ושגבה. עשרים וארבעת ספרינו הם פליטת יצירה אנושית כבירה. עדות וזכר לייחוד גזעי עצום-כוחות ורבי-שרשים, שהירבה לינוק ממנו שמש

ומסוד ירה ומעומק תהום ומתועפות הר של ארץ המדה טובה. ועתים גם רחבה; ומשוררים גדולים. קרואי שם. גביאים או הוים או רואים. גלוי עינים ועמוקי דון-נפש. כבד-יפה והוקי-ניב ומאופק-י לשון. חתכו וקצבו שירתם נשימות-נשימות, שקולות ולא-שקולות, גליים-גליים. כגלי הים שעל שפת ארץ זו או כגלי רוחות הים הזה או כעצמת שרב הקדם וסופת הנגב. ואנו ולאינו למצוא הזקוהיה של אותה נשימה לשל אותה שקילה. ומבקר-מקרא שקרו למנוח לחוד זינו משקלים "משולשים" ו"מרובעים"; ושאלו ששרניחובסקי. פגורה חושן האמ"נותי. ביקש לתפוס שירה זו בצבת של "אונות"; וביאליק. יורש עוצריכות מכוחם של קדמונים. עמד ושר את "יתמותו" מקבילים-מקבילים, קתכונות-קתכונות מירושלם קדמונים עבריים. והנה סנה גם שניאור לקבר זה. ל"לוחות גזר זים". לגלותם ולשוררם שניה בכוחו שלו. בנשימתו שלו.

גזר קדמונים ולא ידעו לגנוז גזר וטמן היטב וששש עקבות. גזר ושיירו שרידים בתוך הסיפור ובתוך השיר ובתוך החוק. גזר יצירות שלמות ושיירו זכר לשעטנו ולגדי מבושל בחלב-אמו ולעגלה ערופה ולשעיר לעזאזל ולסחר לוח בכרמים ולבכי המזו ולבעל פעור ולצלמי תועבות. אל השלל הזה עטו סבקי מקרא סבין הגויים בתאוות שלי לה הריכה — לגזל מעם תרסם את הבכורה ואת הבחירה ואת הקידמה ואת הדת הצרופה ואת גאון המוסר. אל הטמן בגניזה זו תכלה גם נפשם של גדולי משורריו בדרג של תהיה. מגעגעי מיתוס אלה לא זיקה גם ביאליק. נשבו להם ברדיצ'בסקי, ששרניחובסקי, שוהם. ועתה היה שניאור גואלם. ביאליק קרב אל המיתוס ב.מתי מדבר". התקרבו התרחק. אמן שבו הבור-היצרים המי ריד ענקים נגד אלוהיהם. הכליש קשי חוותם ועזו מצחיהם מלפי שמים. אך משוררה של היהדות שבביאליק שיכך את ההרון והטיב מדבר היצרים לדממתו ולעצירותו. ב.ר.ד.י.צ.ב.ס.ק.י המשיך רמזי מיתוס בסיפוריו והחיה כוחות קדמיים מימות כותני בעל ביחודי העיר רה הנלוותית ואצר קסמי מיתוס בליקוטי צפונותיו ואנדותיו. ש.ר.נ.י.ה.ב.ס.ק.י שר לעשתורת ולבל ולתמוז. שירת המהוללות ושירת שאול ושירת אפרים ושירתם של כל אלה שלא זכו בעיני העורכים הגנוזים והמבערים וקובעי המסורת. שוהם שהה כל ימי יצירתו בתחומם של קדם ומורח-שמש ויצרי קדם. ועתה איותה לה שירת שניאור את בית-אל וקדשותיה ואת המולך ואת עשתורת והוא שר את שירתם הננוחה של משה ושל צדקיהו ושל אליהו. ארומה שירה זו כדם. לוחסת כלהבת הפולחן, גרושת צבעי טבע.

העמוק צורך זה של שירתנו לשיר מן הגניזה ומעמבה יצרי הקדמות הישראלי לית? אנשי ה"מוסר" שבתוכנו שאינם יודעים את דרך המוסר. העולה היא אם יורדת. ירגו במכונם ויקדשו מלחמה על "הלוחות הגנוזים". לדעתם טוב שהיא הגנוז גזר וטמן בעטר החבוש בקבר ולא ירגו יצרים משוככים. בעלי ה"תעודה". שעדיין לא תמו מתוכנו. שכבר הספיקו לטוח טיהם על כל עשרים וארבעת הספרים הקדושים. יחרדו בראר תם את הטית הנופל ורוח-פרצים נושא בעזו מהבקיעים שניבעו בחומתם. החוב"שים לפצעי ספרות ומאזנים קרעיה. החרי הים על רצון-יצרים. נבוכו מאד. טה שירה זו של מולך באה להדיש עלינו ו"נחירי אל-עגל עשנות. / קרניו כאש מאדיקות; / גולשים הילדים אל קרביו / ובעיני הנבוכה להבה — / וצורתות הנשים מחזוה / להקריב לאדונן פרי בטן" —

מה לנו עתה — ישאלו בעלי "מוסר" זבעלי "תעודה" — למולך ולנישוק ונג' לים בבית-אל ולחיכוק חיק קדשות גלויות-שוק. למציצת שפתים ולדריכת בשרים ולתמוז שנשחט בידי אביר-הבעל ולרחבת חיקה של עשתורת? טשרני (סוף בעמוד 6)

ש. י. פנואלי

• קָבַר אָבֵד קָלַח עַל גְּלִילֵיהָ אָצִילִי. —
• קָה אֶחָד יַעֲנֵנו הַתְּבַעִים. —

• הַקְּטָב הוּא קָטָב קְשָׁנָה. אֵין קוֹרָא בוּ.
אֵין מְבִין

• וּפֹה קְדוּצָה נִמְסַק וְשֵׁשׁ מְדוּצָה רְבָבָה?

• וְכֵאן נִקְרָה יִתְרָה וְקָטָס אוֹתֵהּ תִּסְרָה! —

• הַקְּאָלָה תִּצְדַּק עִתָּהּ תַּחַת שְׁמֵינֵנו? — — —

אך עתה שוב אין שניאור טובע משפט
אין סמי לחבוע. נוי העולם לא יכיר
ב"תעודה" — לא בקדומה שבתעודות
ולא במחודשות. התעודה מופנית פני
מה. הנה היא הצובה בשירי איתנה. הולי
מה על לב. טובעת בנפש, ממנה שום
כות לא יודישנה. לא ישרשנה. גיילי
"כלת" מתהדשים וחיים. הכתב הוא כתב
חי. כתוב בהרט אנוש. תרוץ במספלת
משורר: כל נקודה יתירה קיבלה משי
מעוטה. כל אות חסרת נתמלאה. יבואו
סלגי שירה. נקורים ממקבת בור הצבנו.
מקדמות הויתנו ומלדתנו. ישובו וישקו
את הלב מנתרות איתן ויזכירו לו אהבת
איתן מימים שלפני גניזה. עוז ועצמה
משוקעים בהרוזים אלה של שניאור. נמרי
צים. קצרים. גבריים. חותכים. מנותחים
טמחצבה מקראית. מבוסאים במליאות.
בשפע. בתוסן. בעתרת הצבעים שבטבע
ובטלוא הבליטות.

יש צורך בעוז ובקומה לאינכפפת גם
לשניאור בשניאור לבוא עתה. לאחר
ברדיצ'בסקי ולאחר טשרניחובסקי. ולהרי
צוא מן הגניזה שבנפש אותם הלוחות
שכל אות ואוח שבהם עשויה צירופים
מעוררים סתרי יצרים וחושפת שכבות
מכוסות של קרקע פרוץ ותוקף ומרי
משוכך ותנוק. אכן. לא קטן מזה הצורך
במחאה ובנחמה. בעידוד ובעוררות כוח
לעם המבוסס בדמו על כל מרבץ תורתי
אדם באירופה. ושירתו של שניאור לא
באנחות נחמה ולא בקללות עודדה ולא
בזעם נקבה. כי אם בתנופה חדשה של
תרוסת עצמה ועוזו ניהם שניאור ועודד
ומחה — תנופה לחיי עם בסבלו
יבמאבקו.

ז. שניאור ב"לוחות גנוזים"

(סוף מעטוד 3)

טיים" ספסוקי נבואה של ישעיהו
ויהזקאל. והשרידים הללו מוכירים ברמי
זיהם את היצירות הנעדרות. הגנוזות:
ורמזים אלה מפרנסים דור של אמנים.
משוררים צמאים ונבונים. שבינתם בדמם.
להפריח ולהצמיח את הגניזות ולהטיל
בהם חיים חדשים. כי עזים הדמים מכל
תורה ותעודה בשעה שאומה מבקשת
להיות. להיות בדמיה.

ואולי היא היא התעודה הגדולה.
שמשוררים הבינו לה ולא השיגוה עדיין
הוגי הדעות. הן תעודתנו האמיתית לא
לבהירה ניתנה לנו ולא אנו מיעדיה ולא
נדע טיבה עד היום. וזו שהעלנה הוגי
דעות להפריחנו לא הביאה לנו ריחה וחצי
לה משום מקום. המיועדים עצמם יצאו
אל הנכר ולא שבו אלינו עד שהחזירם
שוטיכליון לתחומינו. והגויים. שבעלי
התעודה היו צריכים לאשרם בדרך המר
סה. קמו כולם לכלותנו. והטובים שבהם
רעה עינם בשרידינו פליטי החרב. ואין
איפוא תעודה גדולה לנו מזו שנפרנס
נעורי עמנו ממקורותינו העתיקים. מלד
הותינו העתיקים ומלוחותינו הגנוזים.

ומטוב שתהא שירת קדמותנו מושרה
ומושבה לתחיה בירי משוררינו. משתתא
נעשית "ראקונסטרוקציה" שלה בידו
חכמי גויים. הרי חכמים אלה. מחוץ לרצון
גם המודע להרבות דעתקדם והליכות
עולם. ועמוק ממנו רוגש בהם רצון בלתי
מדע. אָכּוּרִי וְאָפֵל. לורוע שטחם של
עשרים וארבעת ספריו: ספקות. לתחה
ולהניס יסודותיהם ולהצמיח בהם באינת
רקבון והתפוררות. כדי שלא תעמוד לנו
העודה ראשונה זו. המקנה לנו את החיים
ואת זכות החיים ואת הזכות לשוב ולרי
שת את אדמת שירתנו. שהיא ארץ חיר
תנו. וכבר ב"מגנינות ישראל" תובע
שניאור המשורר משפט:

לִּפְנֵי שַׁעַר צֶדֶק יִבּוֹא כּוֹן דְּפִקְתִּי.
וְאֵת גִּזְלֵי נַפְשִׁי אֵישׁ לֹא יִשִּׁיב
וְאֵת שְׂטָרֵי תְּבִי אֵין פּוֹרְצִי.

חובסקי — שיר גוי וגוי קסמהו: "יווני"
היה ומכעני... ולא היו לו תסוז ואפילו
אלא דרכים בהן ביקש את אל אלוהי
מדברות הפלאי. שוהם — תידת הנבואה
צדתה ויבקש מקורה במה שקדם לה. את
דעת הקוטב השני. הצידוני והגנו-מגוני.
שקוטב הנבואה מנוגד לו וכא להכריעו.
ברדיצ'בסקי — סערה היתה בדמו. והיא
לא מכה המוסר שבו. כי לא נמצא לו
מוטר אחיד ביהדות. ויבקש את הרוח
המסעירה נששו באשר ביקש כל ימיו.
בשירה ובאגדה ובחסידות וגם בלנען
המכורה. ותהי כל יצירתו ניהושים ויסרי
רים באין עונן ובאין הוגי-מנוחות.

ושניאור מה יבקש ב"לוחות גנוזים"?
אכן. אין שניאור אלא אמן. ואם כי לא
רחק מעולם מחשבון-עולם. קרוב הוא
יותר למראית עין ולמשמע אונן ולוידת
לב ולהמירת נפש. ואין הוא מבקש
ב"לוחות גנוזים" אלא מה שביקש ב"אנ"
שי שקלוב" וב"גנה פאנדרה" — כוחות
חיים רעבי און. אדומים בצבעיהם. ריהי
ניים ומצויים. תוססים מרוב תמצית
ולשדים. מורעד נחיריים מכונפים עומד
אמן כפני פריחה עליזה ומחול מנענע
ומשוש איש-האדמה יצועי-אדם ריהניים
כריה הרשא אשר ברכום אלים. עינו של
נכדי-מזרח צופה בנורעות לוחות כבר"
קים ומערה-און בחלציים וחשק שוכרי אר"
זים ומרוה אדמה עורגת. נערות זקופות
כדקלים היו לאומה זו. עדיהן כאשכולות
בשלים: אשר בטנן כעריסת חייטים ירוח
אפן כתפוחים. ומועדי בית-אל עליונים
קדמו להגי ה"לוחות". ואם יצרה אומה זו
לוחות חדשים. נישאים — מבוח שמחותיה
העתיקות יצרתם. ואשריה שככה לה. שגם
שמחות וגם לוחות נוצרו מכותה. ואם
השבייתה גלות מועדיה העליונים וגנוה
לוחותיה העתיקים. אשר רוני-יצרים בהק
באותיותיה. — אללי לה. אן לא יכלו
אנקות מוכייער להדוה זו. ואפילו ירי
גוונים ומחרוזים חסן על שירת אהבה
ולא מלאס לבם למהוק סוקים. גמורליסי